

FAKTI

■ Cēsu pilsētas SIA "Vinda" uzsāka ūdenssaimniecības attīstības projektu realizāciju 1996. gadā, līdz 2019. gadam ES līdzfinansētajos projektos ieguldīti vairāk kā 20 miljoni eiro.

■ Projektu gaitā kopā Cēsīs izbūvēti 1,92 km jauni ūdensvada tīkli, rekonstruēti – 4,84 km.

■ Cēsu aglomerācijā izbūvēti jauni kanalizācijas tīkli – 25 km, rekonstruēti – 1,4 km.

Eiropas prasības un kanalizācija

Kopš Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā, pilsētās un ciemos ūdenssaimniecības un kanalizācijas pakalpojumu attīstībā ieguldīts vairāk nekā miljards eiro. Pilsētās lielāko daļu no tēriņiem sedzis Kohēzijas fonds, mazākos novados – Eiropas Reģionālās attīstības fonds.

JĀNIS GABRĀNS

Šis finansējums no vienas puses vērtējams kā dāvinājums iedzīvotāju komforta līmeņa uzlabošanai, taču katrs šāds uzlabojums nes līdz ar papildu izdevumus gan iedzīvotājiem, kuriem jāmaksā par pakalpojumu, jāizbūvē pieslēgumi, gan mazo novadu pašvaldībām, kurām jāuztur attīrīšanas iekārtas.

Laiks pievienoties?!

Taču izrādās, ka viss nenotiek tik labi, kā naudas devēji vēlētos, tāpēc šī gada maijā Eiropas Komisija izteica Latvijai jau otro brīdinājumu par nepietiekamu notekūdeņu attīrīšanu. Šobrīd Eiropas Komisija uzsākusī procedūru pret Latviju par saistību nepildīšanu. Tas ir brīdinājums, bet, ja tiks uzsākta tiesvedība, būs arī sankcijas.

Izrādās, ne visi iedzīvotāji

steidz pieslēgties izbūvētajiem kanalizācijas tīkliem. Kad tika piešķirti pirmie līdzekļi ūdenssaimniecības projektu īstenošanai, bija prasība, ka izbūvētajiem kanalizācijas tīkliem jāpieslēdzas 95 procentiem iedzīvotāju. Tad Eiropa sāka lūkoties pēc rezultātiem, atklājās, ka nauda ieguldīta, bet rezultāta nav. Pēdējā plānošanas periodā piešķirtajam Kohēzijas finansējumam kanalizāciju izbūvē apdzīvotās vietās virs 10 tūkstošiem iedzīvotāju šī latiņa noteikta jau 98 procenti. Informācija vēsta, ka 14 pilsētas šo rādītāju neizpilda, un tas bijis iemesls, kādēļ EK uzsākusi pārskatīšanas procedūru pret Latviju. Šo pilsētu vidū ir arī Cēsis, kas gan šai robežai ir vistuvāk - 97,9 procenti. Sliktākā situācija Jūrmalā – 85,4% un Ķekavā – 84%.

Cēsu pašvaldības SIA "Vinda" valdes priekšsēdētājs Varis Ādamsons atzīst, ka vēl oficiāli nav izpildītas Eiropas Komisijas prasības, pietrūkst 0,1 procents, lai gan grūti precīzi aprēķināt, kāda ir reālā situācija.

"Projekts "Ūdenssaimniecības attīstības V kārta" noslēgsies 2022. gadā, un tajā brīdī jābūt pievienotiem tiem īpašumiem, ko esam solījuši. Patiesībā, ko cilvē-

ki solījuši mums. Esam organizējuši sanāksmes, sūtījuši anketas, iedzīvotāji rakstījuši, ka pievienosies. Šie nosacījumi jāpilda ne jau tāpēc, ka baidāties no Briseles, bet tāpēc, ka cilvēkiem jāizmanto šī iespēja, ja reiz tai tērēta Eiropas fondu nauda. Dzīvošanai pilsētā ir savas priekšrocības – pieejams ūdensvads, kanalizācija. Otrkārt, dzīvojot pilsētā, jāņem vērā arī kaimiņu viedoklis. Kādam varbūt šķiet, ka viņš to, kas sakrājas sausajā tualetē, lies dārzā, bet tas var nepatikt kaimiņam. Nereti saņemam sūdzības, ka kādā kaimiņu mājā krājrezervuārs pilns un šķidrums tek blakus teritorijā. Kanalizācijas izbūves mērķis ir likvidēt pie privātmājām krājrezervuārus un pievienoties centralizētajai kanalizācijai," saka V. Ādamsons.

Meklē risinājumus

Uzņēmuma "Vinda" projektu koordinatore Aina Krastiņa stāsta, ka V kārta projektā finansējums bija tikai kanalizācijas tīklu izbūvei un bijis konkrēti jānorāda sasniedzamais kritērijs – iedzīvotāju skaits, kas pievienosies centralizētajai sistēmai: "Nevis, cik daudziem tiks nodrošināta iespēja, bet cik tiešām pievienosies. Esam daudz strādājuši ar iedzīvotājiem. Pirms projekta uzsākšanas, aptaujājām visu māju īpašniekus, lai noskaidrotu, kurā vietā viņi vēlas izbūvēt pievadu."

V kārta projektā izbūvēta arī kanalizācija Amatas novada Drabešu pagasta ciematā *Agra*, kas ietilpst Cēsu aglomerācijā, un "Vindā" norāda, ka tur māju īpašnieki ļoti aktīvi pievienojas jaunizbūvētajiem tīkliem.

A. Krastiņa informē, ka valstī

šajā projektā ir neliels ietaupījums, ministrija aptaujājusi pašvaldības, kas iesaistītas, vai tās gatavas veikt vēl kādu izbūvi: "Izskatījām iespējas, kur vēl varētu izbūvēt. Ielas ir zināmas, bet, kad tiks dota zaļā gaisma, cilvēkiem būs jāparakstās, ka viņi tiešām pieslēgsies centralizētajiem tīkliem."

Taču šis 0,1 procents vēl nav saņemts, arī valstī kopumā situācija nav cerētā, tāpēc Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (VARAM) nolēmusi mainīt MK noteikumus par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanu un reģistrēšanu. Būs noteikts, ja krājrezervuārs netiks izbūvēts atbilstoši noteikumiem, būs obligāti jāpieslēdzas centralizētajiem tīkliem, protams, ja tie ir gar īpašumu.

Te var minēt, ka Cēsu pilsētas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu 80. punkts nosaka: "Jaunas būvniecības vai esošas apbūves pārbūves gadījumā zemes gabalā, kuram pieguļošajā ielā ir centralizētas ūdensapgādes un/vai kanalizācijas tīkli, obligāti jāparedz pieslēgšanās pie šiem tīkliem, neplānojot individuālās ūdens ņemšanas vietas vai individuālās attīrīšanas iekārtas, vai krājrezervuārus."

Nevarēšana vai negribēšana

Uz jautājumu, kādus iemeslus cilvēki min, sakot, ka nepieslēgsies, V. Ādamsons norāda, ka tie ir dažādi: "Sarežģītākās ir situācijas, kad ir sausā tualete ārpusē, tad jāveic liela pārbūve, lai kanalizāciju, ūdensvadu ievilkta mājā. Ir gadījumi, kad īpašumā dzīvo tikai pensionāri, kuriem šādiem

darbiem trūkst naudas. Lielākajai daļai ir bērni, kuri varētu palīdzēt vecākiem uzlabot dzīves apstākļus, bet situācijas ir dažādas. Teiksim, no kādas ielas vairākas reizes nāca delegācija ar aktīvistu priekšgalā, jautājot, kad viņu ielā tiks izbūvēta kanalizācija. Izbūvējām, bet izrādījās, ka šis aktīvistis negrasās pieslēgties. Norādījām, ka pats nāca ar iesniegumu, saņēmām atbildi, ka paraksts esot viltots. Ir gadījumi, ka no centralizētās sistēmas akas līdz mājai vien daži metri, bet īpašnieks ieņēmis galvā, ka nepieslēgsies, un nekas arī nenotiek."

Tomēr kopumā cilvēku interese par pieslēgšanos centralizētajiem kanalizācijas tīkliem palielinoties. Iespējams, to veicina ēku īpašnieku maiņa, jo gados jauni cilvēki izvēlas komfortu. Pilsētā gan paliks vairāki desmiti māju, kur tiešām nevar pievilkt centralizēto kanalizāciju, jo tās atrodas pārāk tālu no tīkliem.

A. Krastiņa iesaka tiem, kuri iegādājas apbūves gabalus pilsētā, vispirms noskaidrot, kādas komunikācijas pieejamas: "Ir gadījumi, ka cilvēki iegādājas īpašumu, tam nepievēršot uzmanību. Lēti nopērk, un tad atklājas, ka nekādu komunikāciju nav. Tad viņi ir pārsteigti, saprotot, cik to ierīkošana izmaksās." □

Nav tik vienkārši

JĀNIS GABRĀNS

Likums par pašvaldībām nosaka to autonomās funkcijas, tostarp, organizēt iedzīvotājiem komunālos pakalpojumus, tai skaitā - ūdensapgādes un kanalizācijas izbūvi.

Amatas novada domes priekšsēdētāja **ELITA EGLĪTE** stāsta, ka 2014. - 2020. gada Eiropas Savienības līdzekļu plānošanas periodā ERAF finansējums ūdenssaimniecības projektiem vairs nebija pieejams, tāpēc lauku teritorijās tie īstenoti iepriekšējā plānošanas periodā. Amatas novadā ūdenssaimniecība ar Eiropas atbalstu sakārtota Skujenē, Līvos, Ķikšos un Ierīkos.

E. Eglīte norāda, ka tolaik prasības, cik daudziem jāpieslēdzas, bija vienkāršas, tagad jābūt lielam skaitam, un tas nav vienkārši: "Katrs projekts jāskatās atsevišķi, teiksim, Ierīkos tika izbūvēti tikai centrālie tīkli, tur nebija atzarojošās ielas, tāpēc iedzīvotājiem bija nereāli pieslēgties, ja māja no centrālā vada ir tālu. Bet Ķikšos no 21 mājas gandrīz visas arī ir pieslēgtas. No lielajiem ciematiem ūdenssaimniecības projekts netika realizēts Zaube, to tagad esam gatavi darīt par saviem līdzekļiem. Attīrīšanas iekārtu nav Sērmūkšos, kas ir nākamā prioritāte, tad sekos Spāres ciems, kur tās nekad nav bijušas."

Ja visos Amatas novada ciematos būvētu attīrīšanas iekārtas, tad būtu jāizbūvē 16 vietās, pašreiz tās

ir septiņās. Taču novadā negaida tikai Eiropas naudu.

"Esam saņēmuši, ka nevar tikai gaidīt, jādara pašiem, rodot iespējas savā budžetā. Katru gadu kaut ko cenšamies izbūvēt par saviem līdzekļiem, darbi veikti Amatā, Billē, pagājušogad Drabešos, kur gan visi vēl nav pieslēgušies komunikācijām. Taču iemesli tam dažādi. Piemēram, ir divas mājas, lai tās pievienotu, vajag sūkņu staciju. Jāmeklē finansējums. Infrastruktūras uzlabošanā ir jādromā ilgtermiņā, jāizstrādā projekti, lai tad, kad ir nauda, uzreiz varētu darīt. Tie tapuši Zaubei, Spārei, tapšanas stadijā ir Sērmūkšiem, kur vēl jāatrod labākais risinājums," saka E. Eglīte.

Stāstot, cik aktīvi īpašnieki ēkas pieslēdz izbūvētajām kanalizācijas sistēmām, novada vadītāja atzīst, ka situācijas ir dažādas. Kādā vietā cilvēki labprātāk pieslēdzas, citur tas nenotiek, jo iedzīvotāji nav gatavi mainīt paradumus - ja līdz šim iztikusi ar lokālajām sistēmām, viņi domā, ka var tā arī turpmāk, un, kas tur liels, ja arī kaut kas grāvēt aiztek.

E. Eglīte norāda, ka katrs šāds infrastruktūras uzlabojums prasa papildu izdevumus: "Attīrīšanas iekārtu uzturēšana, apkalpošana mazos ciematos nav vienkārša, elektrība, tīrīšana, apkope – tas viss maksā naudu. Turklāt attīrīšanas iekārtās grūti nodrošināt vienādu plūsmu, kas savukārt var radīt problēmas sistēmas darbībā. Tas nav tā - nopirki un viss, visu laiku jāgādā, lai sistēma strādātu, tiktu uzturēta, bet tas prasa līdzekļus." □

Visu izdevies sakārtot

JĀNIS GABRĀNS

Līgatnes novada domes priekšsēdētājs **AINĀRS ŠTEINS** stāsta, ka novadā visas galvenās ieceres ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmas sakārtošanā izdevies realizēt par Eiropas naudu. Apjomīgi darbi veikti Līgatnē, Augšlīgatnē, Skalpupēs. "Dažus projektus Augšlīgatnē esam realizējuši arī par pašvaldības līdzekļiem, izbūvējot kanalizāciju, ūdensvadu ielās, kur to nebija. Summas šiem darbiem nebija ļoti lielas, sapratām, ka vienkāršāk izdarīt par savu naudu, jo Eiropas projektu administrēšana tomēr ir sarežģīta un rezultātā arī sadārdzina projektu."

Pēc A. Šteina teiktā, arī ar pieslēgšanos kanalizācijas tīkliem problēmu nav bijis: "Protams, nevajag cerēt, ka šodien izbūvējam, un jau rīt visi pieslēgsies. Bet kopumā situācija ir ļoti laba. Piemēram, Sprīņu kalnā, kur

pirms tam vispār nebija ne ūdensvada, ne kanalizācijas, cilvēki bija ļoti ieinteresēti, un pārsvarā visi arī pieslēdzās. Un tas arī saprotams, jo mājās ir automatiskās veļasmašīnas, vannas, dušas, cilvēki grib baudīt komfortu. Ik pa laikam kāds atnāk uz pašvaldību ar vēlmi pieslēgties ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmai. Process turpinās, jo pieslēguma vietas visur ir izveidotas."

Pašvaldība *nākusi pretī* iedzīvotājiem, pieņemot lēmumu, ka pieslēgšanās būs ar atvieglotiem nosacījumiem. Nav nepieciešami tehniskie projekti ar topogrāfiju un citām prasībām, kas izmaksātu tik dārgi, ka pašiem pieslēgumu izbūves darbiem naudas vairs nepietiktu.

Lielākā problēma bija Līgatnes pilsētā, kur kanalizācijas sistēmai pieslēgums pirms projekta realizācijas bija tikai 26 procentiem iedzīvotāju, šobrīd jau 98 procentiem māju nodrošināta iespēja pieslēgties, un vairums to izman-

tojuši. Protams, ja māja atrodas tālu no maģistrālā vada, pieslēgšanās izmaksā pārāk dārgi.

"Varu teikt, ka ūdenssaimniecības un kanalizācijas sistēma novadā sakārtota, par to tiešām Eiropai jāsaņem paldies, jo saviem spēkiem tik lielā apjomā to noteikti nevarētu izdarīt. Jau minētajā Līgatnes pilsētā sistēma bija katastrofālā stāvoklī, ūdenstornja nebija, atdzelzošanas iekārtu nebija, tīkli uz sabrukšanas robežas. Liekot kopā Eiropas naudu un savējo, izdevās visu izveidot atbilstoši mūsdienu prasībām, un redzam, ka cilvēki to izmanto. Var teikt, ka Līgatnes novadā ūdensapgāde un kanalizācijā šobrīd vairs problēmu nav," saka A. Šteins. □

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds